

the need of researching the skills of communicative behavior of mentally retarded teenagers. Formed directions for the future research.

Analysis of the current practice of training and education of adolescents with mental retardation indicates the absence of an integrated system of improving communicative behavior necessary for their successful social adaptation. As a teenager growing need for interpersonal communicative interaction. The main trend is the shift to communicating with their peers, so contacts with peers in research are monitored and analyzed. Found that improvement of the communicative behavior of adolescents with mental retardation is adjustable educationally purposeful process of formation in adolescents communicative skills and abilities required for full support for the process of social adaptation.

Key words: communicative behavior, nonverbal behavior, mentally retarded teenagers, socialization.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2017 р.

Прийнято до друку 25.05.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Чернуха Н. М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ЗМІНА НОРМ, ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ

УДК 82. 087. 5.09

В. В. Кизилова

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ І ЛІТЕРАТУРНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗРІЗ ПРОБЛЕМИ

У серпні 2016 року в українському освітянському просторі стартувало обговорення концепції «Нової української школи», що репрезентує концептуальні засади реформування середньої освіти. Її оновлена (за результатами громадського обговорення) версія почне діяти з 2018 року. Згідно з нею на українську школу покладено реалізацію 10 ключових компетентностей, дві з яких пов'язані з літературною освітою. Перша – **«Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами»:** *«Це вміння усно і письмово висловлювати та тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів). Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних та культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування...»*. Друга (дев'ята за порядком) – **«Загальнокультурна грамотність»** має такий зміст:

«Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення до розмаїття культурного вираження інших» [6, с. 11–12].

Зазначене вище вкотре підкреслює вагомість шкільної мовно-літературної освіти, актуалізує знання, уміння та навички, що мають надавати дітям учителі загальноосвітніх навчальних закладів України. **Основна мета** літературної освіти – виховання творчого читача із самостійним критичним мисленням, формування гуманістичного світогляду, загальної культури, естетичних смаків особистості. Навчальні дисципліни, що забезпечують її реалізацію, презентують учневі здобутки української літератури, літератур народів України і світової літератури, що сприяє всебічному розвитку сучасних школярів, визначенню свого місця в широкому полікультурному просторі, вихованню любові до книги, інтересу до духовних надбань своєї країни та людства, взаємоповаги до людей різних цивілізацій та національностей [4].

Г. Клочек у статті «Літературна освіта в новій українській школі: стратегія і тактика реформування» [3] мовить про принципи, на яких має ґрунтуватися формування сучасних програм з літератури. З-поміж них: націоцентризм (українськість), високий художній потенціал творів, художня виразність, урахування вікових особливостей учнів, достатній для оволодіння системою знань та умінь, необхідних для розуміння та інтерпретації літературних текстів, навчальний час, відхід від канонів т.зв. шкільної (нормативної) поезики, введення нових категорій, які є важливими для розуміння природи художнього твору (наприклад, цілісність літературного твору, внутрішній світ літературного твору, підтекст, образ автора, образ ліричного героя).

У початковій школі реалізація стратегії літературної освіти покладена на курс **літературного читання**, основною метою якого є «розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовим складником комунікативної і пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі» [5, с. 1]. Йдеться тут, звичайно, про широке розуміння поняття дитячої літератури, що складається з комплексу творів для дітей, про дітей, творів з подвійною адресацією, творів-адаптацій для дитячого читання, творчості самих дітей. Її ядро, поза сумнівом, складає **література для дітей**: художні твори різних родів і жанрів, що на рівні своєї формозмістової єдності адресовані читачу відповідної вікової категорії, задовольняють його емоційні, естетичні й етичні запити, взалежнюються законами, що поширені на художню словесність в цілому [1, с. 58]. Стрімкий розвиток української літератури для дітей в

останні десятиліття, з'ява масиву текстів традиційних жанрово-стильових структур, їх збагачення новими утвореннями, посилення уваги літературознавців, критиків, соціологів, працівників видавництва до творчості для дітей дають підстави говорити про неї як про яскраве й самобутнє явище.

Зважаючи на той факт, що новітня програма з літературного читання передбачає рекомендований характер творів дитячої літератури для читання в початковій школі [5, с. 4], виникає необхідність в референції ключових позицій теоретичного і практичного аспекту її розвитку в новітньому соціокультурному просторі України.

1. Література для дітей і література для дорослих як складники загальної літературної системи.

Література для дітей та юнацтва наділена певними конституційними особливостями й має свою специфіку, зумовлену особливою роллю письменника як посередника у процесі соціалізації дитини. Усе ж за своїм стрижневим словом вона передбачає референцію уявлень про літературу, залежить від законів, поширених на усну й писемну словесність в цілому. Тому найголовніший критерій характеристики творів для дітей та юнацтва, як і всіх літературних творів, – *художність*. Як вища якість літературного твору вона дає можливість подивитись на твір для дітей та юнацтва насамперед як на явище *мистецтва*, досягнути його естетичну, духовну цінність. Проявляючи себе в певній текстовій структурі, зовнішній формі твору, його образотворчій і художньо-мовленнєвій майстерності, образності, змістовій сутності твору, *художня* література для дітей та юнацтва декларує свою відмінність від літератури науково-пізнавальної, довідково-енциклопедичної, педагогічної, що мають інше функціональне навантаження.

Зважаючи на основний критерій оцінки літературного факту – *художність, мистецька довершеність* – і твір для дитини, і твір для дорослого читача – складники загальної літературної системи. Естетичне й духовне – ті категорії, що забезпечують синтез літератури *дорослої* й *літератури для дітей та юнацтва* в літературному процесі.

Водночас не варто забувати про специфічну комунікативно-психологічну адресність тексту для дитини чи підлітка, особливості рецепції, що вимагає від автора специфічних підходів до зображуваного. Йдеться, зокрема, про вибір пріоритетних для реципієнта відповідної вікової категорії жанрових форм (наприклад, казка, анімалістичне оповідання для дошкільників, пригодницька проза для молодших школярів), що виявляють найбільшу продуктивність і є найбільш адекватними дитячому сприйняттю в силу набору типологічних характеристик, що організують твір.

Осібнo варто наголосити на хисті письменника, який працює на дитячу аудиторію. Діти набагато мудріші від дорослих, і написати твір, який би їх «зачепив», дуже непросто. Чому творами Андерсена чи

Нестайка зачитуються всі покоління, а яскраво проілюстровану книгу когось із сучасників ставлять на полицю, навіть недочитавши до кінця? Актуальною, таким чином, є письменницька майстерність, спроможність піднятися до чистоти й наївності дитячого світобачення, зруйнувати автоматизм сприйняття навколишнього світу, здатність бачити й зображувати звичайне як незвичайне, уміння подати юному читачеві художній світ у доступному для нього форматі, майстерно балансує при цьому на межі дитячого світовідчуття та світорозуміння й досвіду дорослої людини.

2. Книга для дітей і масова література: кореляція понять.

Студіювання сучасної української масової літератури свідчить про її стрімкий розвиток у ХХІ столітті, з'яву медійних, мережевих форм літератури, усвідомлення масової літератури як частини масової культури, культурної індустрії, рушієм якої є надмірна комерціалізація та маркетингова. Орієнтована на широке коло читачів, масова література основною своєю функцією має розважальність, вирізняється простотою стилістики, формульністю, сюжетністю, доступністю, а подеколи навіть примітивністю.

Формування літературного смаку в школі має відбуватися насамперед на зразках класичної, т. зв. високої літератури, що наділена такими константами, як естетичність, пізнавальність, авторська суб'єктивність. У літературі як у явищі мистецтва беззаперечною є *художня якість* (гармонія змісту і яскравої, навіть віртуозної форми його втілення), естетична досконалість, філософічність, психологічна глибина. Така література здатна розв'язувати певні духовні проблеми, у ній виразно артикульований автор, його індивідуально-неповторний стиль. Саме твори класиків як української, так і світової літератури мають бути на чільному місці в програмах середніх загальноосвітніх шкіл.

Не можна ототожнювати літературу для дітей та юнацтва й масову літературу.

Специфіка *літератури для дітей* зумовлена насамперед категорією адресата. Це та література, що відповідає рівневі знань, життєвому досвіду, психологічному розвитку дитини. Твори для дітей максимально враховують рецептивні інтереси дитини (сюжетність наративу, атмосфера гри, яскравий герой, мотиви таємниці тощо), користуються в неї найбільшим попитом. Набір їхніх типологічних жанрових ознак дозволяє авторові «приховати» дидактичний аспект, уникнути примітивного моралізаторства, діалогізувати з читачем на важливі й актуальні для нього проблеми.

Відтак, якщо в системі т. зв. дорослої літератури детектив чи пригодницько-історичний твір розцінюється як явище масової, «низької» літератури, то в площині літератури для дітей та юнацтва твір того ж жанрового формату – оптимальна форма репрезентації матеріалу. Він сприяє її самоідентифікації, віднаходженню в соціумі, розвитку пізнавальних здібностей, логіки, мислення тощо.

3. Національна спрямованість української літератури для дітей.

Національний характер, національна самобутність, загалом національні домінанти – невід’ємний компонент української літератури для дітей та юнацтва. Національна самобутність складається із соціокультурних і морально-психологічних особливостей (звичаїв і обрядів, релігійних традицій, політичного життя нації тощо), на які впливають природні, біологічні чинники (територіальна приналежність, етнічні особливості тощо). У цілому це призводить до виникнення національного менталітету, формування національного характеру, що засобами образної концепції особистості проектується на літературу. У ній національне існує в образній формі, матеріал же для «ліплення національного духу» запозичується людиною із її середовища. Національні домінанти, що лежать в основі принципів організації національного матеріалу, науковці називають *національно-художнім стилем мислення*, становлення якого пов’язане із формуванням літературних традицій. Українська література тривалий час розвивалася в жорстоких умовах репресій і заборонів, що відрізняє її від абсолютної більшості європейських літератур.

Інформаційно-енергетичне поле українців охоплює емоційний, інтелектуальний та духовний рівні життєдіяльності. Домінування емоцій та почуттів над інтелектом і волею, індивідуалізм, толерантність, поміркованість, злиття з природою, працелюбність, завзятість – ці та інші риси характеру притаманні українцям. Глибинний зв’язок українського письменника зі своїм народом мають і створені його фантазією художні образи. У літературі для юного читача, крім окреслених вище рис та якостей українців, актуалізовані кмітливість, винахідливість, дотепність, вроджене чуття гумору, що задовольняють рецептивні смаки та вподобання саме українських дітей. Їхній вияв у творах для юного читача – запорука успішності формування національної ідентичності молодого покоління українців, їхніх національних ідеалів.

4. Актуальність художнього твору для дітей.

Актуальність літературного твору не має дорівнювати поняттю *ідейності*. Хотілося б застерегти від зміни старих ідеологічних доктрин на нові: національні, демократичні, загальнолюдські тощо, за якими часто нівелюється художня вартість літературного твору. Стосується це як твору для дітей, так і дорослих.

Актуальний для дитини/підлітка твір – той, що промовляє до нього актуальним змістом, сприяє його ініціації: перше кохання і дружба, стосунки з батьками й учителями, добро і зло. Для молодших школярів актуальною є природознавча тема. Іншими словами, художній твір має камертоном відгукнутися на порухи душі читача, знайти відповіді на болючі для нього питання, пережити їх разом з персонажами твору, що допоможе його формуванню як особистості.

5. Українська література для дітей і світова література.

З'ява на сучасному книжковому ринку кращих зразків світового письменства, їх залучення до програм початкової школи – позитивна тенденція. Ці твори дають змогу українському читачеві не почуватися ізольовано в соціокультурному просторі власної країни, а інтегрують його в світову спільноту, навчають бачити й розуміти інший, відмінний від української ідентичності світ, що загалом сприяє його самоідентифікації як культурної особистості. Прекрасно, що наші діти можуть читати в українському перекладі «Пеппі Довгапанчоха» Астрід Лінгрен, «Гаррі Поттера» Джоан Роулінг, «Маргаритко, моя квітко» Крістіне Нестлінгер та інші зразки світового письменства, що утворюють інтернаціональний канон літератури для дітей та юнацтва.

Утім, подеколи українські автори дитячої книги орієнтуються (й навіть калькують) сюжети, мотиви, образи творів світової літератури, що швидше за все можна пов'язати із невпевненістю, комплексом неповноцінності, що виник в українців внаслідок довготривалого бездержавницького існування. Такий «твір» відразу видає примітивний рівень розробки проблеми, психологічна поверховість, скупість образної системи, вбогість стилістики. Навряд чи дитина дочитає таку книжку до кінця.

6. Новітня література для дітей як явище мистецтва й комерційний продукт.

Питання стану й перспектив новітньої української літератури для дітей та юнацтва набуло особливої гостроти після виходу в світ статті Миколи Іванова «Про примітивізм, графоманство і творення канону сучасної літератури для дітей та юнацтва» у «Літературній Україні», що викликала резонанс у колі науковців, учителів, батьків. Вона, власне, оголила наболілу проблему: з'яву яскраво проілюстрованого, дорого оформленого видавцями «ширпотребу». Особливої розкрутки він набув в останнє десятиліття й навіть витіснив на другий план бульварні романи-мелодрами, бойовики й детективи, за рахунок продажу яких українські видавництва виживали в буремні 90-ті й на початку 2000-х. Твори для дітей і підлітків стало видавати модно й вигідно: коротенькі «тексти» для дошкільнят і молодших школярів пишуться швидко, не потребують (на думку горе-авторів) особливого хисту, а недосвідчений (в силу вікових особливостей) читач попрохає батьків купити нову яскраву забаганку (і батьки із задоволенням придбають замість чергової ляльки чи машинки: адже це ж КНИЖКА!!!). Вдалий і прибутковий бізнес-проект: для автора, видавця, ілюстратора, критика (він розпіарить текст на власному сайті, у соцмережах, включе до рейтингу й навіть висуне на премію). Настільки, напевне, успішний, що просуванням дитячої та підліткової літератури стали займатися навіть такі видавництва, що раніше працювали над науковою, енциклопедичною продукцією, підручниками для шкіл та вищих навчальних закладів! От тільки чи вдалий він (проект) для дитини-читача ?..

Академічна й наукова спільнота теж такій «активності» українських авторів спочатку раділа: після тривалої стагнації літератури для дітей у попередні десятиліття нарешті ж бо повернулися обличчям до дитини і її проблем. Утім, часто фахове прочитання новітніх творів свідчить, що маємо справу з прохідними текстами, яким бракує психологічної глибини, повноти розкриття характерів, естетичної довершеності й решти ознак, на підставі яких текст можна назвати **художньою літературою**. Звісно, тут не йдеться про твори Володимира Рутківського, Анатолія Качана, Галини Малик, Лесі Ворониної, Івана Андрусяка, Василя Голобородька, Зірки Мензатюк та інших шанованих авторів, а представників нової генерації, чиї імена щойно з'явилися в літературному пантеоні. Так, у їхніх творах піднімаються болючі для дитини проблеми, експлуатується сучасний антураж, молодіжний сленг, за основу береться інтригуючий сюжет... Але, новітнім творам, на жаль, часто бракує найважливішого: що мало б зачепити читача, змусило б замислитись, пережити подію разом з героєм твору, так, щоб вона лишилася в душі надовго.

Рецензії літературознавців (зокрема й у фахових виданнях, на Літакценті), в яких ідеться про недоліки того чи того твору, подеколи перекрикують «критики дитячої літератури», які просувають її на книжковому ринку й у такий спосіб унеможливають об'єктивну літературознавчу дискусію. Сьогодні ця ситуація стала небезпечною, через те що частину таких «творів» намагаються канонізувати, їх увели до програм з літературного читання в початковій школі, внесли до хрестоматії 1–2 і 3–4 класів... Детальніше про це йшлося на Всеукраїнській науковій конференції «Українська література для і про дітей: історичні здобутки й тенденції розвитку» [2].

Продукування українських текстів/книг для дітей та юнацтва наразі посилює увагу до них збоку культурної спільноти, наслідком чого стало збільшення чисельності різноманітних рейтингів, премій, відзнак: Премія Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки, Літературна премія «Великий Їжак», Всеукраїнський конкурс на найкращі прозові твори для дітей «Золотий лелека», Всеукраїнський рейтинг «Книжка року» тощо.

Номінування на премію, як і сама нагорода, – показовий факт визнання літературного твору як художнього факту високого рівня, а його автора – залучення до пантеону «небожителів» у письменницькій спільноті. Цей «знак якості», з одного боку, сприяє просуванню художнього твору на книжковому ринку, робить його комерційно привабливим, з іншого ж – репрезентує стан літературно-мистецького життя відповідного хронологічного періоду. Невипадково, наприклад, лауреати премії ім. Лесі Українки у 70–80 роки ХХ століття нині вважаються класиками літератури для дітей, а їхні твори складають канон української літератури для дітей та юнацтва. Стрибкоподібний розвиток літератури для юного читача в останні півстоліття в нашій країні зумовлює й увагу/неувагу критики до текстів, адресованих юному

читачеві. У такий спосіб відбувається співдія письменника, його художнього твору, книги як продукту видавничої діяльності, критичних відгуків і рецензій на нього, наслідком чого і стає відзначення певними нагородами автора тексту, ілюстратора, видавця тощо.

Літературно-мистецький зріз свідчить про жанрово-стильове, тематичне розмаїття новітніх творів для дітей та юнацтва, увиразнює авторську «різність», прокреслює коло актуальних у читацькому середовищі тем і проблем. Завдяки подвижникам – ініціаторам і засновникам конкурсів, премій, рейтингів тощо, – а також доступності інформації про них в Інтернеті, така подія не лишається ізольованою від суспільства, а стає доступною широкому колу: дітям, їхнім батькам й учителям, усім, хто цікавиться проблемами літератури для дітей та юнацтва, як і самою літературою. Так широкому колу читачів стали відомі твори Івана Андрусяка, Івана Малковича, Мар'яни Савки, Сашка Дерманського та інших оригінальних майстрів слова.

Утім, жорсткі рамки комерціалізації й маркетинга подеколи роблять цей процес заангажованим (впадає в око особистісний зв'язок між автором твору, його видавцем, ілюстратором, літературним критиком, членом журі певної премії, що породжує сумніви щодо об'єктивності), або ж далеким від фахового відбору творів-номінантів та їхнього рецензування. Це сприяє просуванню замовної, інколи низькопробної продукції на книжковий ринок. Водночас якісний, високохудожній твір може довго лишатись непоміченим через відсутність у його автора власного піар-агента й коштів на рекламу.

Відтак, ключовими позиціями, що має враховувати вчитель початкової школи при викладанні курсу «Літературне читання», вбачаються наступні. 1. Література для дітей і література для дорослих – складники загальної літературної системи, а основний критерій оцінки літературного факту – художність. 2. Література для дітей і масова література явища не тотожні. Зважаючи на специфіку тексту для дітей, що зумовлена віковими особливостями адресата, письменники вдаються до використання жанрових форм масової літератури (детектив, фентезі й ін.), що максимально враховують рецептивні інтереси читача, оптимізують діалог із ним. 3. Невід'ємним компонентом української літератури для дітей та юнацтва стає акцент на національному характері, ментальних константах українців. 4. Твір для дитини порушує важливі для неї теми й проблеми, сприяє ініціації, а, отже, є для неї актуальним. 5. Українська література для дітей має інтегруватися у світову літературу, дорівнювати кращим світовим зразкам (але не калькувати їх), що формує естетичний смак читача, сприяє його самоідентифікації як культурної особистості. 6. Література для дітей – явище мистецтва. Обираючи твори для читання й опрацювання в школі (згідно з новими програмами вчитель може це робити самостійно), потрібно здійснювати їх ретельний відбір, а головним критерієм має стати не його «свіжість», і «розкрученість», а художність, естетична довершеність, стильова

досконалість. Саме з таких позицій маємо виходити, аби прищепити дитині любов до книги, до читання, розвивати в неї естетичний смак, чуття прекрасного.

Список використаної літератури

1. Кизилова В. В. Жанрово-стильова еволюція прози для дітей та юнацтва другої половини ХХ століття : дис. ... д-ра філол. наук : 10. 01.01 / Кизилова Віталіна Володимирівна; ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка». – 2014. – 427 с. **2. Кизилова В.** Література для дітей та юнацтва в контексті реформування змісту літературної освіти в Україні / В. Кизилова // Вісник ІДЛЮ «Література. Діти. Час». – Вип. VI : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Українська література для і про дітей: історичні здобутки й тенденції розвитку» (11 жовтня 2016 року). – Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», 2016. – С. 76–82. **3. Клочек Г.** Літературна освіта в новій українській школі: стратегія і тактика реформування / Г. Клочек // Дивослово. – 2017. – № 1, 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/reform/54444/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 29.03.17. **4. Концепція** літературної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vechirnya-shkola5.edu.kh.ua/organeezaceejno-metodichna_deeyaljneestj/metodichni_obyednannya_shkoli/etodichne_obdnannya_vchitelv_ukr_movi_ta_lter_stor_ta_pravoznavstva/pro_zatverdzhennya_konceptsi_literaturnoi_osviti/. – Назва з екрана. – Дата звернення: 05.04.17. **5. Літературне читання.** Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 – 4 класи. – К., 2016. – 40 с. **6. Нова** українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи / Гриневич Л., Єлькін О., Калашнікова С. та ін. – К., 2016. – 34 с.

Кизилова В. В. Література для дітей і літературний розвиток молодших школярів: теоретичний зріз проблеми

У статті акцентовано на оновленні змісту літературної освіти в загальноосвітній школі, поштовхом до якого стало її реформування, прийняття концепції «Нової української школи». Звертається увага на вагомість мовно-літературної підготовки сучасного школяра, принципи формування сучасних програм з літератури, наголошується на ключових теоретичних питаннях функціонування й розвитку новітньої літератури для дітей в Україні, яка згідно з оновленими програмами початкової школи, що набули чинності з вересня поточного навчального року, посіла чільне місце в курсі «Літературне читання», основних критеріях оцінки художнього твору для молодшого читача.

Ключові слова: література для дітей, нова українська школа, курс «Літературне читання», художність літературного твору, актуальність, естетична досконалість, національна специфіка.

Кизилова В. В. Литература для детей и юношества и литературное развитие младших школьников: теоретический срез проблемы

В статье акцентировано на обновлении содержания литературного образования в общеобразовательной школе, причиной которого стало ее реформирование, принятие концепции «Новой украинской школы». Обращено внимание на значимость литературно-языковой подготовки современного школьника, принципы формирования современных программ по литературе. Особое внимание уделено теоретическим вопросам функционирования и развития новейшей литературы для детей в Украине, которая согласно действующим с сентября текущего учебного года обновленным программам по литературному чтению, занимает важное место в курсе «Литературное чтение», основным критериям оценки художественного произведения для юного читателя.

Ключевые слова: литература для детей, новая украинская школа, курс «Литературное чтение», художественность литературного произведения, актуальность, эстетическое совершенство, национальная специфика.

Kyzylova V. Literature for children and literary development of primary school children: theoretical state of the problem

Renovation of the content of the literature education at the secondary school, which was caused by its reformation and acceptance of the conception of «New Ukrainian school», is accentuated in the article. The attention is paid to the importance of language and literature preparation of modern school child, principles of formation of contemporary programmes on literature, among which there are nation-centrism («ukrainist»), high potential of literary works, their artistic expressiveness, taking into account the age features of the reader, deviation from canons of so-called school (normative) poetics. The key theoretical issues of functioning and development of the newest literature for children in Ukraine is underlined, which according to renewed programmes of primary school, which have come into effect since September of the current school year, has taken honorary place in the course «Literary reading»; the main evaluation criteria of the artistic work for primary school reader. Specific appealing of literary work, its urgency, optimal genre format, artistic and aesthetic perfection, and style perfection are all very important and have a great significance while selection of the texts for practicing at primary school.

Key words: literature for children, new Ukrainian school, course «Literary reading», artistry of the literary work, urgency, aesthetic perfection, national specificity.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2017 р.

Прийнято до друку 25.05.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Сташевська І. О.